

Др Никола Милосављевић, доцент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0003-0208-2807

Преглени научни рад
УДК: 347.426.6:004.451.52.056.5
DOI: 10.46793/XXIMajsko.757M

СПЕЦИФЧНОСТИ НАКНАДЕ ШТЕТЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ*

Резиме

Накнада штете, представља уз уговоре најчешћи извор облигација. У области заштите података о личности предвиђена су посебна правила која се тичу постојања одговорности за штету. Тек скоријим одлукама Суда правде Европске уније су дате смернице за тумачење ових одредаба. У овом раду, аутор настоји да применом правнодогматског и историјског метода најпре укаже на недоумице које су постојале у вези са применом ових одредаба, а да након тога изврши анализу новије праксе Суда правде Европске уније и укаже на питања која су и даље остала отворена. Циљ рада је да се представе специфичности накнаде штете у области заштите података о личности, како би се олакшала примена спорних одредаба у пракси.

Кључне речи: право заштите података о личности, накнада штете, незаконита обрада података о личности, члан 82. GDPR, члан 86. Закона о заштити података о личности.

1. Увод

Мали је број одредаба права заштите података о личности код којих је присутна тако жива еволуција и преобликовање као што је то случај са одредбама о накнади штете. Њен развој почиње већ са Директивом 95/46/ЕС о заштити права појединаца у вези са обрадом података о личности и преносу тих података,¹ којом нису дати одговори који су се тicali одговорности за

* Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2025. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

¹ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free

повреду права у области заштите података о личности. Нека од тих питања бивају разрешена Општом уредбом о заштити података о личности² којом је дошло до даље еволуције у погледу заштите података о личности у грађанском судском поступку. Ипак и поред детаљнијег уређивања многа питања су остала неодговорена, а многа нова су се појавила услед врло штурих формулација *GDPR*. Ово је као последицу имало да су се јавили проблеми у вези са применом одредбе у пракси, због чега су судови држава чланица захтевали тумачење од стране Суда правде Европске уније.

У раду који следи ћемо се најпре укратко позабавити еволуцијом одредаба које су се односиле на одговорност за штету због повреде права заштите података о личности, што нам је важно за разумевање тумачења суда и проблема који су настајали у пракси. Други део рада представља анализу судске праксе Суда правде Европске уније. У трећем делу рада биће дати коментари на резонување Суда правде Европске уније и дати смернице за њихову имплементацију и примену.

2. Развојни пут одредбе о накнади штете због повреде права заштите података о личности

Еволуција права на накнаду штете због повреде права заштите података о личности почиње са усвајањем Директиве 95/46/ЕС. Том приликом је истакнуто да поред новчаног кажњавања за прекршаје у овој области, значајан механизам спречавања повреде може представљати и грађанска судска заштита.³ Осим тога овај захтев представља и облик остваривања права на ефективно правно средство.⁴ Стога је Директивом 95/46/ЕС предвиђено било да су државе чланице дужне да предвиде да ће свако лице које је претрпело штету која је последица незаконите обраде као и било које друге радње која није усаглашена са прописима које ће државе чланице усвојити имати право на накнаду те штете од руковоаца. Руковалац се могао ослободити одговорности, делимично или у целости уколико би доказао да не одговара за штетни догађај.⁵ Оно што се пре свега примећује јесте да одговорност за штету постоји

movement of such data, OJ L 281, 23.11.1995, p. 31–50 – у даљем тексту Директива 95/46/ЕС.

² Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC, OJ L 119, 4.5.2016, p. 1–88. – у даљем тексту *GDPR*.

³ Li, S., *Compensation for non-material damage under Article 82 GDPR: A review of Case C-300/21*, Maastricht Journal of European and Comparative Law, 30(3)/2023, <https://doi.org/10.1177/1023263X231208835>, стр. 337.

⁴ O'Dell, E., *Compensation for Breach of the General Data Protection Regulation*, Dublin University Law Journal, 40(1)/2017, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2992351>, стр. 109.

⁵ Чл. 23 ст. 1. и 2. Директиве 95/46/ЕС.

само на страни руковаоца не и обрађивача. Такође, није било предвиђено решење за одговорност у случају плуралитета руковалаца. Услед тога што ово није било регулисано Директивом 95/46/ЕС пракса и теорија су ове празнине решавале правилима општег режима одговорности за штету. Ово је било одговарајуће решење будући да су државе Директиву 95/46/ЕС транспоновале у своје законодавство. Отуда је одговорност обрађивача уподобљавана одговорности налогопримца, а правила о плуралитету штетника на случај постојања већег броја руковалаца.⁶ С друге стране, када је реч о оштећеном лицу недвосмислено је усвојено најшире могуће решење, према коме је право на накнаду штете имао свако, а не само лице на које се подаци односе, премда ће управо ово лице најчешће бити оштећено. Ипак, уважавајући чињеницу да штету могу да претрпе и друга лица, а не само лице на које се подаци односе, као и чињеницу да је циљ права заштите података о личности постављен шире, односно тако да се заштите права и слободе свих физичких лица, ово решење је било прихватљиво.⁷ Затим, одговорност је предвиђена првенствено за случајеве незаконите обраде, али и за остале случајеве неусклађености са прописима које ће држава донети. Овакво решење је било последица двоумљења приликом усвајања Директиве 95/46/ЕС имајући у виду да је било спорно да ли треба усвојити шире схватање према коме ће последица постојати за сваку повреду одредаба закона или само за случај незаконите обраде. На крају је превагнуло шире схватање, али је такође и стављен акценат на незакониту обраду као првенствено могућу штетну радњу.⁸ Међутим, и даље није било јасно да ли се могла надокнадити само материјална штета или и нематеријална, будући да то није било изричито наглашено, те су државе чланице, овоме различито приступале.⁹

Из другог става чл. 23. Директиве 95/46/ЕС би се заправо могло закључити да је усвојен концепт објективне одговорности, односно одговорности за коју се не захтева кривица на страни штетника, имајући у виду да се руковац могао ослободити одговорности за штету, ако докаже да не одговара за штетни догађај. Ово постаје јасније када се наведени члан доведе у везу са тач. 55 преамбуле Директиве 95/46/ЕС у којој је јасно наглашено да неће постојати одговорност за штетни догађај уколико докаже да за њега одговара оштећени или се он десио услед више силе. Предвиђање два наведена разлога као измињавајуће околности на страни руковаоца заправо указује да је реч о објективној одговорности за штету, будући да су они предвиђени и у општем

⁶ Van Alsenoy, B., *Liability under EU Data Protection Law: From Directive 95/46 to the General Data Protection Regulation*, Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, 7(3)/2016, стр. 275.

⁷ Cordeiro Menezes, A. B., *Civil Liability for Processing of Personal Data in the GDPR*, European Data Protection Law Review, vol. 5, no. 4/2019, стр. 496.

⁸ Cordeiro Menezes, A. B., *нав. чланак*, стр. 493.

⁹ Mulders, S., *Collective Damages for GDPR Breaches: A Feasible Solution for the GDPR Enforcement Deficit?*, European Data Protection Law Review, 8(4)/2022, стр. 501-502.

режиму у случају објективне одговорности. Руководилац није требало да докаже да није скривео штетни догађај, већ да га није проузроковао, односно да не постоји узрочна веза између његових радњи или пропуштања и штетног догађаја. Једину дилему у том погледу је изазивала формулација по којој се он могао делимично ослободити одговорности, имајући у виду да подељена одговорности није карактеристична за случајеве у којима се примењује одговорност без обзира на кривицу.¹⁰

Након усвајања *GDPR*, многе непознанице и дилеме бивају решене. Наиме, одредба чл. 82. *GDPR* била је далеко потпунија него што је то био случај са одредбом чл. 23. Директиве 95/46/EC.¹¹ Ово првенствено из разлога што је *GDPR* уредба и као такав се непосредно примењује. Поред тога било је неопходно дати прецизније одговоре на спорна питања. Новом одредбом је прописано да свако ко претрпи материјелну или нематеријалну штету која је последица повреде одредаба Уредбе (*GDPR*-а) имаће право на њену накнаду од руковооца или обрађивача.¹² Уочљиво је да је дошло до извесног развоја у регулисању. Најпре, јасно је указано да постоји право на накнаду како материјалне тако и нематеријалне штете, што је до тада било спорно. Писци *GDPR* су били вођени идејом да свака штета треба да буде надокнађена, те стога накнада треба да важи како за материјалну тако и за нематеријалну штету. Такође, приметно је и да је „незаконита обрада“, као примарна штетна радња изостављена. Циљ је био послати недвосмислену поруку да је у Уредби усвојено шире схватање према коме се може надокнадити свака штета која настаје услед повреде правила *GDPR*-а, не само она која настаје из незаконите обраде. Дефиниција штете, међутим, није дата али је у тач. 146 преамбуле појашњено да штету треба тумачити широко.¹³ Коначно, попуњена је и правна празнина у погледу одговорности обрађивача, који је сада и изричито поменут као могући штетник. Пошло се пре свега од схватања да се у данашњем свету као обрађивач могу наћи солвентне компаније (посебно код *cloud* услуга), те је било неопходно повластити оштећено лице могућношћу да накнаду штете захтева и од обрађивача.¹⁴ Ипак, концепт одговорности обрађивача је усклађен са решењима која су спорадично примењивана у пракси, а према којима је обрађивач уподобљен налогопримцу из уговора о налогу. У складу са тим, обрађивач је одговарао за штету само када није поступао у складу са одредбама

¹⁰ Van Alsenoy, B., *нав. чланак*, стр. 273. и Mesarčik, M., *The Great Escape? Liability of public authorities in the data protection area*, *The Lawyer Quarterly*, 11(1)/2021, стр. 160-161.

¹¹ Занимљиво је међутим да Радна група за чл. 29. није дала тумачење овог члана нити се освртала на накнаду нематеријалне штете. Reichel, Jane, Chamberlain, Johanna, "The Relationship Between Damages and Administrative Fines in the EU General Data Protection Regulation", *Mississippi Law Journal*, 89(4)/2020, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3447854>, стр. 679.

¹² Чл. 82. ст. 1. *GDPR*.

¹³ Cordeiro Menezes, A. B., *нав. чланак*, стр. 494.

¹⁴ Van Alsenoy, B., *нав. чланак*, стр. 285.

GDPR-а које се искључиво односе на њега и у оним случајевима када је поступао изван или насупрот законитим налозима руковоаца.¹⁵ Ипак, руководилац не би могао, позивајући се на одредбу чл. 82. GDPR-а, да захтева накнаду штете од обрађивача, већ накнаду штете може остварити кроз уговорну или деликтну одговорност за штету у општем режиму.¹⁶ Поред тога одредбама ставова 4. и 5. чл. 82. GDPR-а регулисано је питање одговорности више руководилаца и обрађивача, као и питање регреса.

Питање врсте одговорности, односно да ли је предвиђена субјективна или објективна одговорности које је Директивом 95/46/EC било јасније регулисано, у GDPR-у је постало спорно. Прописано је да се руководилац или обрађивач могу ослободити одговорности уколико докажу да нису ни на који начин одговорни за штетни догађај.¹⁷ Ово је донекле изазвало дилему у теорији имајући у виду да у преамбули нису биле присутне извињавајуће околности као у Директиви 95/46/EC које се односе на вишу силу и одговорност штетника. Позитивним је сматрано то што је из формулације избачена могућност делимичног ослобађања од одговорности што је раније производило дилеме.¹⁸ Највећи број теоретичара сматрао је да је реч о континуитету са Директивом 95/46/EC пре свега због истоветности формулације, те да је и у GDPR-у примењен концепт објективне одговорности.¹⁹ Ипак, у пракси судова појединих држава чланица је постојало схватање да је реч о субјективној одговорности, али без претпостављене кривице. Разлог за ово поступање је тај што су судови одсуству јасних правила у GDPR-у примењивали правила домаћег права.²⁰

Детаљније регулисање,²¹ али и развој дигиталног окружења су довели до наглог пораста броја предмета који су се односили на накнаду штете због

¹⁵ Чл. 82. ст. 2. GDPR-а.

¹⁶ Eßer, M., Kramer, P., Lewinski, K., *Datenschutz-Grundverordnung Bundesdatenschutzgesetz und neben Gesetze Kommentar*, Carl Heymanns Verlag, Hürth, 2020, стр. 1184.

¹⁷ Чл. 82. ст. 3. GDPR-а.

¹⁸ Truli, E., *The General Data Protection and Civil Liability*, In: (Mohr Backum et al., ed.) *Personal Data in Competition, Consumer Protection and Intellectual Property: Towards a Holistic Approach?*, Springer Verlag, Berlin-Heidelberg, 2018, стр. 329.

¹⁹ Van Alsenoy, B., *нав. чланак*, стр. 282, Inacio, I., da Silveira e Silva, V., *The Liability of Data Controllers and Data Processors*, Nova School of Law, Lisbon, 2020, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3952767>, стр. 16, Li, S., *нав. чланак*, стр. 337, Reichel, J., Chamberlain, J., *нав. чланак*, стр. 677. и Strugala, R., *Art. 82 GDPR: Strict Liability or Liability Based on Fault?*, *European Journal of Privacy Law & Technologies*, (Special Issue), 2020, стр. 76.

²⁰ Bekisz, H., Dworniczak, D., *First Empirical Insights on Article 82 GDPR in National Courts*, *European Data Protection Law Review*, 8(4)/2022, стр. 523.

²¹ Све до усвајања GDPR-а практична примена је била веома ограничена, између осталог и због поднормирања које је било присутно у Директиви 95/46/EC, Ehmann, E., Selmayr, M., *Datenschutz-Grundverordnung Kommentar*, C.H. Beck, München, 2018, стр. 901.

повреде права заштите података о личности.²² Ово је за последицу имало да се и поред чињенице да су нека питања била јасније решена, јаве други додатни проблеми у примени ових одредаба у пракси. Пре свега, *GDPR* није садржао ни дефиницију повреде нити дефиницију штете.²³ Правила о одмеравању висине штете такође нису била предвиђена,²⁴ што је један број аутора навео на закључак да можда треба применити критеријуме предвиђене чл. 83. *GDPR* за прекршаје.²⁵ Поред наведене дилеме у погледу тога да ли је реч о објективној или субјективној одговорности, као спорно се јавило питање услова за надокнаду нематеријалне штете. Ово стога што бројни правни системи захтевају испуњење додатних услова за накнаду нематеријалне штете. Даље спорно питање је било и питање концепта накнаде нематеријалне штете, односно није било јасно да ли оштећени мора доказати постојање одређене штете или је довољно да докаже постојање повреде одредби *GDPR*-а. Ови, али и други проблеми су анализирани од стране Суда правде Европске уније кроз више одлука по питањима за претходно одлучивање која су постављали судови држава чланица.

3. Судска пракса Суда правде Европске уније

Прва одлука Суда правде Европске уније која се односила на питање накнаде штете је донета тек недавно у случају *Österreichische Post*.²⁶ Наиме, аустријска поштанска служба *Österreichische Post* је на бази података којима је располагала, а које су се односиле на место становања, направила пројекцију вероватноће гласања грађана за одређену изборну листу према месту њиховог пребивалишта. Постојање незаконите обраде, као и повреде *GDPR*-а није било спорно, али су тужиоци, између осталог тражили и накнаду нематеријалне штете због чињенице да су према месту пребивалишта довођени у везу са одређеним странкама и листама, што је код појединаца изазвало љутњу, губитак поверења и осећај изложености. Ван тих привремених емоционалних нелагодности, другу штету тужиоци нису пријавили. Ово је за аустријске судове било спорно, будући да на околност осећања нелагоде и љутње тужиоци нису пружили никакве доказе. Затим, аустријско (као и немачко) право за накнаду нематеријалне штете захтева постојање одређеног вишег нивоа

²² Mulders, S., *The relationship between the principle of effectiveness under Art. 47 CFR and the concept of damages under Art. 82 GDPR*, International Data Privacy Law, 13(3)/2023, <https://doi.org/10.1093/idpl/ipad012>, стр. 173-177.

²³ Ungureanu, Carmen Tamara, „Legal Remedies for Personal Data Protection in European Union“ *Logos Universality Mentality Education Novelty: Law*, 6(2)/2018 <https://doi.org/10.18662/lumenlaw/10>, стр. 30.

²⁴ Cordeiro Menezes, A. B., *нав. чланак*, стр. 494.

²⁵ Reichel, J., Chamberlain, J., *нав. чланак*, стр. 693 и даље.

²⁶ Court of Justice of European Union (у даљем тексту CJEU), *UI v. Österreichische Post*, C-300/21 од 04.05.2023.

„озбиљности штете“, како би захтев био усвојен, а који је у конкретном случају био споран имајући у виду да се штета огледала у непријатним осећајима. Стога је аустријски Врховни суд (нем. *Oberster Gerichtshof*) поставио три питања: 1. Да ли је за усвајање захтева за накнаду нематеријалне штете према чл. 82. *GDPR* неопходно да је тужилац докаже да је претрпео штету или је довољно да се докаже постојање повреде права? 2. Да ли одмеравање висине штете зависи од других услова права Европске уније поред услова ефективности и једнакости (енг. *effectiveness and equivalence*)? 3. Да ли је у складу са правом Европске уније заузети став да је за усвајање захтева за накнаду нематеријалне штете неопходно да постоји последица или дејство по оштећеног које превазилази ниво нелагоде изазване повредом. Суд је након краће анализе појаснио да је одговорност за накнаду штете прописана одредбом чл. 82. *GDPR*, те се самим тим одговорност мора тумачити на јединствен и једнозначан начин у свим државама чланицама. Даље, одредбом чл. 82. *GDPR* јасно указано да се одговорност за накнаду штете заснива на постојању три саставна елемента – повреде, штете и узрочно-последичне везе између повреде и штете. Ово значи да се појам повреде и штете морају јединствено тумачити у свим државама чланицама. Отуда у погледу првог питања суд је појаснио да повреда и штета представљају засебне елементе одговорности за штету који морају кумулативно постојати. То значи да није довољно доказати да постоји само повреда, већ је потребно доказати и постојање штете, као засебног елемента одговорности.²⁷ У погледу трећег питања суд је истакао да је у складу са претходним закључком тумачење појма „штета“ независно од права држава чланица и да је потребно тај појам тумачити аутономно и јединствено за све државе. Будући да је тач. 146 преамбуле *GDPR* указано да концепт штете треба тумачити широко односно да схватање штете не треба да буде ограничено, суд је закључио да не би било оправдано у погледу постојања одговорности предвиђати додатне услове као што је озбиљност повреде. Предвиђање оваквих услова би могло потенцијално да ограничи или сасвим искључи примену наведене одредбе о накнади штете будући да би сваки суд тумачио различито појам „озбиљности“ штете. Ово притом не утиче на чињеницу да је оштећени дужан да докаже постојање штете, независно од њене озбиљности.²⁸ Коначно, у погледу другог питања Суд правде Европске уније је истакао да *GDPR*-ом нису обухваћене одредбе о накнади штете, већ само одредбе које се односе на одговорност. У таквом случају је оправдано применити правила материјалног права држава чланица, односно у одмеравању висине накнаде штете, како материјалне тако и нематеријалне, државе чланице су аутономне будући да за то није предвиђено правило у праву Европске уније. Ипак, у тој примени државе чланице су везане принципом једнакости који подразумева да органи држава чланица морају

²⁷ Исто, тач. 32-42.

²⁸ Исто, тач. 48-50.

поступати на исти начин када примењују право Европске уније као и када примењују сопствено право, као и принципом ефикасности, који подразумева да поступање органа држава чланица не сме онемогућити ефикасну примену прописа Европске уније. Ово у конкретном случају значи да накнада штете коју суд досуђује мора бити „потпуна и ефективна“.²⁹

У каснијим одлукама суд ће заузете начелне ставове из ове пресуде потврђивати и допуњавати. Након пресуде *Österreichische Post* Суд правде Европске уније се о овим питањима поново изјашњавао у одлукама *Natsionalna agentsia za prihodite*³⁰ и *Gemeinde Ummendorf*,³¹ које су донете истог дана. У првом случају *Natsionalna agentsia za prihodite*, као тело бугарског министарства финансија надлежно за наплату дуговања, објавила је регистар података лица која су порески дужници, а који је био мета сајбер напада 2019. године услед чега је дошло до неовлашћеног присвајања података више од шест милиона особа. У овом случају је бугарским судовима било спорно да ли чињеница да су подаци били одузети аутоматски значи да нису биле примењене адекватне техничке и организационе мере од стране руковоаца у складу са правилима *GDPR*-а, на коме је терет доказивања те чињенице, као и да ли примена тих мера у потпуности ослобађа одговорности Националну агенцију у том случају. Такође постављено је питање и да ли чињеница да је хакерски напад изведен од стране лица којима руковацац не управља ослобађа руковоаца од одговорности за претрпљену штету. Коначно било је дискутабилно и да ли брига, страх и анксиозност као последица чињенице да су подаци одузети и могу бити злоупотребљени од стране трећег лица представљају довољну штету код чињенице да није доказано да су подаци заиста и злоупотребљени. Суд је најпре истакао да чињеница да је дошло до неовлашћене узурпације података о личности не значи аутоматски да руковацац није применио адекватне мере заштите у складу са чл. 24. и 32. *GDPR*-а већ да суд то мора посебно утврдити имајући у виду ризике који су реално постојали као и остале критеријуме предвиђене овим одредбама.³² Притом је терет доказивања чињенице да су примењене мере биле нужне и довољне управо на руковоацу, што укључује али се и не ограничава на налаз вештака као доказно средство.³³ Ово значи да руковацац неће бити ослобођен од одговорности због повреде самим тим што је повреду проузроковало треће лице, односно хакер. Потребно је да руковацац докаже да је у свему применио нужне и адекватне мере за заштиту података о личности у складу са чл. 24. и 32. *GDPR*-а чиме доказује да није одговоран за насталу штету. По схватању суда руковацац може доказивати и да ни на који начин није одговоран за

²⁹ Исто, тач. 53, 54. и 58.

³⁰ CJEU, VB v. *Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21 од 14.12.2023.

³¹ CJEU, VX, AT v. *Gemeinde Ummendorf*, C-456/22 од 14.12.2023.

³² CJEU, VB v. *Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21 од 14.12.2023. године, тач. 31. и 43.

³³ Исто, тач. 53. и 64.

насталу штету у оним случајевима када може доказати да не постоји узрочна веза између његовог поступања или пропуштања и настанка штете у ком случају постоји основ искључења одговорности из чл. 82. ст. 3. *GDPR*-а.³⁴ Коначно одговарајући на последње питање суд је појаснио да концепт појма „штете“ треба тумачити широко у складу са тач. 146 преамбуле *GDPR*-а, те да „штету“ могу представљати и брига, страх и анксиозност због чињенице да је изгубљена контрола над подацима о личности, будући да одузимање података може реално довести до крађе идентитета, губитка средстава и других озбиљних штета, иако се оне још увек нису реално десиле. Ово међутим не искључује обавезу оштећених да докажу постојање наведене штете која се састоји у кризи, страху или анксиозности.³⁵ Управо последње питање је постављено као једино у пресуди *Gemeinde Ummendorf*. Општина *Ummendorf* је на својој интернет страници објавила имена и адресе чланова градског већа, али је врло брзо те податке уклонила. Поступајући суд је стога занимало да ли губитак контроле над подацима у овако кратком року представља довољан основ за накнаду штете. Суд је потврдио своје становиште из пресуде *Österreichische Post*, а заузео исто као у пресуди *Natsionalna agentsia za prihodite* према коме не постоји минимални праг штете који је неопходан да би се захтев усвојио, те и анксиозност због привременог губитка контроле може представљати довољан основ за накнаду штете, под условом да је оштећени доказао постојање такве штете која представља засебни елемент одговорности.³⁶

Недељу дана касније, Суд правде Европске уније се поново позабавио питањем накнаде нематеријалне штете у пресуди *Krankenversicherung Nordrhein*.³⁷ У овом случају је руковалац *Krankenversicherung Nordrhein* јавноправно тело Савезне Републике Немачке надлежно за оцену испуњености услова за боловање у случајевима када финансирање треба да преузме фонд здравственог осигурања (приватни или јавни). Истовремено руковалац је био и послодавац лица на које се подаци односе које је, након истека боловања чије трошкове покрива послодавац, требало да пређе на боловање које исплаћује фонд. Фонд здравственог осигурања чије је лице на које се подаци односе осигураник је ангажовао руковаоца у циљу оцене испуњености услова за наставак боловања. Лице на које се подаци односе је из тог разлога тужило *Krankenversicherung Nordrhein* будући да је његовим колегама било омогућено да се упознају са његовим здравственим стањем због начина на који се протокол врши код туженог. Поред питања која су се тичала постојања повреде права, поступајући суд се Суду правде Европске уније обратио и са питањима

³⁴ Исто, тач. 72.

³⁵ Исто, тач. 81-84.

³⁶ CJEU, VX, AT v. *Gemeinde Ummendorf*, C-456/22 од 14.12.2023. године, тач. 20-22.

³⁷ CJEU, ZQ v *Medizinischer Dienst der Krankenversicherung Nordrhein, Körperschaft des öffentlichen Rechts*, C-667/21 од 21.12.2023.

која су се тичала накнаде штете по чл. 82. *GDPR* и то: да ли накнада штете према овом члану има казнени тј. одвраћајући или компензаторни карактер, да ли је степен кривице од значаја за утврђивање одговорности за накнаду штете, као и да ли минимална или непостојећа кривица искључују одговорност руковођаца. У погледу првог питања суд је одговорио да без обзира на чињеницу да одредбе о накнади штете нису присутне у *GDPR*, текст преамбуле у тачн 146 несумњиво указује да је накнада штете у овом случају компензаторног карактера, односно да је првенствени циљ надокнадити штету, а не извршити кажњавање штетника. Одредбе које се односе на прекршајну одговорност имају јасан пенални карактер који није предвиђен за одредбу чл. 82. *GDPR*, те накнада штете не треба да има ни казнени ни одвраћајући карактер већ само да буде потпуна и ефективна.³⁸ Код другог питања суд је истакао да постоје одређени проблеми у тумачењу имајући у виду разлике у тексту између различитих превода *GDPR*-а. Ипак, суд је истакао да када је реч о чл. 82. ст. 1. *GDPR* треба сматрати да је у питању одговорност по основу кривице са претпоставком кривице на страни штетника, односно да је руковођац тај који мора доказати да није крив за штетни догађај. На ово указују првенствено остале одредбе *GDPR*-а имајући у виду да је у складу са чл. 24 и 32. *GDPR*-а руковођац одговоран само уколико није применио нужне и адекватне мере за заштиту података о личности. Стога ако он може доказати да је он применио све неопходне мере, али да је до повреде ипак дошло, она се неће моћи ставити њему у кривицу. С друге стране, суд је оценио да прихватање одговорности без кривице или одговорности по основу кривице код које се кривица не претпоставља не би било у складу са начелом једнакости странака. Прихватање одговорности без кривице (објективне одговорности) би било превише на штету руковођаца и супротно начелу правне сигурности, док би одговорност по основу доказане кривице претерано оптерећивала лице на које се подаци односе. Стога је у складу са *GDPR*-ом тумачење према коме је реч о одговорности по основу кривице са претпостављеном кривицом штетника, будући да се на тај начин обезбеђује најправеднија равнотежа интереса. С друге стране, степен кривице не би могао утицати на висину накнаде које се досуђује имајући у виду њен како је раније истакнуто компензаторни карактер.³⁹

Суд правде Европске уније се поново огласио о проблему накнаде нематеријалне штете већ следећег месеца у предмету *MediaMarktSaturn*.⁴⁰ У овом предмету је до повреде дошло на тај начин што је запослени руковођац *MediaMarktSaturn*, као продавца технике, грешком доставио уговор о купопродаји и уговор о кредиту за куповину малог кућног апарата, као и сам апарат другом купцу, а не оштећеном. Грешка је брзо уочена и након пола сата уговори предати трећем лицу су достављени оштећеном, а у поступку је

³⁸ Исто, тач. 84-86.

³⁹ Исто, тач. 92-102.

⁴⁰ CJEU, *BL v. MediaMarktSaturn Hagen-Iserlohn GmbH*, C-687/21 од 25.01.2024.

утврђено да треће лице није имало увид у личне податке нити било свесно њиховог присуства на предатим документима. Оштећени није прихватио понуду руковаоца да мали кућни апарат добије бесплатно, већ је захтевао накнаду штете због страха који је настао услед губитка контроле над сопственим подацима. Одговарајући на већи број питања које је поступајући суд поставио, Суд правде Европске уније је у овом случају задржао становиште које је заузео у предмету *Natsionalna agentsia za prihodite* односно да сама чињеница да су лични подаци дошли у посед трећег лица, не подразумева да руковалац није применио адекватне заштитне мере нити поступајући суд треба да се сконцентрише на ту чињеницу. С друге стране, ни чињеница да су запослени случајно трећем лицу омогућили приступ подацима не ослобађа руковаоца одговорности за штету. Суд мора да спроведе ширу анализу и да испита да ли је руковалац поступао у складу са чл. 24. и 32. *GDPR* и предузео све неопходне и адекватне техничке и организационе мере како би се предупредила повреда права, те ће од тих чињеница зависити његова одговорност за штету.⁴¹ Даље, имајући у виду да је захтев за претходно одлучивање послат пре доношења ранијих одлука, суд је само поновио ставове о томе да накнада штете по чл. 82. *GDPR* има компензаторни, а не пунитивни или одвраћајући карактер, о томе да се не захтева постојање одређеног нивоа озбиљности повреде да би се признао захтев за накнаду нематеријалне штете, као и да је поред доказивања повреде потребно доказати посебно постојање штете будући да је реч о одвојеним условима.⁴² На питање поступајућег суда да ли се може сматрати да је настала штета код утврђених чињеница да су документи достављени грешком трећем лицу које их је вратило у кратком року и да оно није постало свесно постојања података на документима, ако се има у виду да је постојала могућност да у том кратком времену треће лице ископирало податке, Суд правде Европске уније је најпре поновио своје схватање из пресуде *Gemeinde Ummendorf* да губитак контроле над подацима заиста може изазвати страх и забринутост, без обзира што је губитак контроле био краткотрајан. Међутим, код утврђене чињенице да треће лице није постало свесно да се на документима налазе подаци о личности указује да је ризик од настанка штете копирањем података био ограничен. Стога је заправо та чињеница одлучујућа, а не период у коме је лице на које се подаци односе било лишено контроле.⁴³

У једном од најскоријих предмета *GP v. iuris GmbH*,⁴⁴ тужилац је адвокат који је писаним путем опозвао пристанак компанији *iuris*, као руковаоцу, за коришћење личних података у сврхе директног маркетинга. Међутим, и након опозива тужилац је од руковаоца наставио да прима промотивни материјал и то

⁴¹ Исто, тач. 43-45.

⁴² Исто, тач. 50, 55. и 61.

⁴³ Исто, тач. 66-69.

⁴⁴ CJEU, *GP v. iuris GmbH*, C-741/2022 од 11.04.2024.

чак у два наврата. Након првог, се обратио руковоацу са опоменом, а по пријему другог промотивног летка, који је био насловљен на њега, поднео је тужбу са захтевом за накнаду нематеријалне штете. Одговарајући на постављена питања поступајућег суда Суд правде Европске уније је најпре поновио свој став у погледу тога да се поред повреде посебно мора доказати и постојање штете, као и да услов озбиљности повреде не утиче на право на накнаду нематеријалне штете.⁴⁵ Одговарајући на друго питање Суд правде Европске уније је још једном потврдио свој став да је одговорност по основу чл. 82. ст. 1. *GDPR*, одговорност по основу кривице са претпостављеном кривицом на страни руковоаца, до чега се несумњиво долази тумачењем чл. 82 ст. 1. и 2. *GDPR*. Када је реч о ослобађању одговорности по основу чл. 82. ст. 3. *GDPR* реч је о основу ослобођења за случај да не постоји узрочна веза између поступања или пропуштања руковоаца и настале штете. По оцени Суда правде Европске уније, чињеница да су лицу на које се подаци односе наставили да долазе промотивни материјали и након опозива пристанка због грешке запосленог код руковоаца не ослобађа одговорности руковоаца по овом основу имајући у виду да је руковалац имао контролу над својим запосленим и био дужан да обезбеди да његови запослени поступе по његовим налозима, те није оправдано говорити о одговорности трећег лица и ослобађању од одговорности руковоаца.⁴⁶ Коначно, позивајући се на своје раније ставове о компензаторној природи накнаде штете суд је истакао да нема места примени критеријума предвиђених чл. 83. *GDPR* који су предвиђени за одмеравање прекршајне казне, имајући у виду различит карактер санкције, односно да прекршајне казне имају првенствено пунитивни карактер. Одмеравање висине накнаде штете се мора вршити према праву држава чланица водећи рачуна о принципима ефикасности и једнакости у примени. Отуда ће према праву држава чланица бити и одређен третман чињенице да је повреда која се десила била вишеструка, односно да ли ће се сматрати као један или више штетних догађаја, али то не може утицати на висину накнаде штете која мора бити потпуна.⁴⁷

Суд се о питању накнаде штете оглашавао још једном у пресудама *Fehlerhafte Anschrift*⁴⁸ и *Scalable Capital*⁴⁹ које су обе донете 20.06.2024. године. Ипак, овим пресудама су само поновљени сви претходно наведени ставови те отуда није неопходно посебно их анализирати.

⁴⁵ Исто, тач. 43.

⁴⁶ Исто, тач. 46-53.

⁴⁷ Исто, тач. 58-64.

⁴⁸ CJEU, *Fehlerhafte Anschrift* (нетачна адреса), C-590/22 од 20.06.2024.

⁴⁹ CJEU, *Scalable Capital*, C/2024/4691 (спојени предмети C-182/22 и C-189/22) од 20.06.2024..

4. Коментари на праксу и смернице за примену

Суд правде Европске уније је кроз претходно приказану праксу у доброј мери одговорио на већину, ако не и сва спорна питања која су постојала у теорији и пракси. Пре свега, јасно је појашњено да се одговорност за штету због повреде права заштите података о личности заснива на три елемента: повреди, штети и узрочној вези повреде и штете. Иако би на први поглед то могло указивати да је реч о објективној одговорности, на шта би чл. 82. ст. 3. *GDPR* и указивао, суд је несумњиво указао да је реч о субјективној одговорности по основу претпостављене кривице и тај став детаљно образложио, а пресудом *GP v. juris* и јасно указао да се трећи став заиста односи на непостојање узрочно-последичне везе, али да то не утиче на облик одговорности предвиђен ставом првим и другим. Стога је терет доказивања тако подељен да је на лицу на које се подаци односе као тужиоцу да докаже постојање повреде и штете, док се узрочна веза и кривица претпостављају, а руковалац као тужени може доказивати да није постојала његова кривица нити узрочна веза. Ово је разумљиво имајући у виду да руковалац и обрађивач располажу адекватним доказима, које су у складу са начелом одговорности дужни да чувају, а којима доказују да је њихово пословање било у складу са правилима *GDPR* и којима евентуално доказати да не постоји њихова кривица нити узрочна веза са насталом штетом.⁵⁰ Даље суд се у више одлука изјаснио да повреда и штета представљају засебне елементе те се сваки од њих мора доказати засебно. Указано је да се приликом утврђивања постојања штете, појам штете мора тумачити широко, будући да је тако предвиђено тач. 146 рецитала. Ово значи да штету могу представљати и осећаји нелагоде, непријатности, анксиозности, као и страха за судбину података, чак иако су они отуђени на врло кратко време, али је за наведено услов да штета буде доказана.⁵¹ Суд је овде јасно направио разлику између ризика и штете. Постојање повреде и губитак контроле на подацима заиста стварају ризик од настанка штете за лице на које се подаци односе. Ипак, лице на које се подаци односе мора доказати да је заиста настала материјална или нематеријална штета као последица настале повреде и ризика, као што би на пример били страх од будуће могуће злоупотребе података или крађе идентитета, или лошији кредитни рејтинг због губитка података.⁵² Другим речима, накнада штете не треба да буде досуђена у оним случајевима када оштећени не може

⁵⁰ Eßer, M., Kramer, P., Lewinski, K., *нав. дело*, стр. 1187. и Mesarić, M., *нав. чланак*, стр. 163.

⁵¹ У једном случају наше судске праксе који се тичао повреде приватности је управо доказивање штете постављено као главни услов за усвајање. Видети Андоновић, С, *Накнада нематеријалне штете због повреде права личности – између закона и праксе*“, Зборник радова: Проузроковање штете, накнада штете и осигурање, Институт за упоредно право, Београд-Ваљево, 2019, стр. 217.

⁵² Li, S., *нав. дело*, стр. 342.

доказати додатне безбедносне ризике, када није доказао да уопште постоји било какав ризик, већ само повреда и уколико постоји само уопштен страх од крађе идентитета.⁵³ Никакви додатни услови се не могу постављати за постојање одговорности, било да је реч о материјалној или нематеријалној штети. Такође штета се мора досудити у потпуном износу независно од степена кривице, озбиљности повреде и других околности које се по праву националних држава узимају у обзир. Коначно, правила о висини штете коју треба надокнадити нису предвиђена *GDPR*-ом, те је ту надлежно право држава чланица. Очигледно је да је суд настојао да направи равнотежу између претеране заштите која би довела до поплаве тужби у овој области, а да с друге стране не дозволи да накнада штете у потпуности буде онемогућена.⁵⁴

Значај ових ставова Суда правде Европске уније за наше право је велики, иако посредан. Пре свега случајеви повреде права заштите података о личности нису реткост на нашим просторима, а често укључују повреду података великог броја људи.⁵⁵ Затим, иако Република Србија није чланица Европске уније и наши судови формално нису везани одлукама Суда правде Европске уније, чињеница је да су у Закон о заштити података о личности у потпуности преузете одредбе *GDPR* и да чл. 86. ЗЗПЈ у потпуности одговара чл. 82. *GDPR*, као и да је Суд правде Европске уније орган који даје коначно и аутономно тумачење права Европске уније. Ово би значило да приликом одлучивања о одговорности за накнаду штете због повреде одредба ЗЗПЈ-а се првенствено узима у обзир одредба чл. 86. ст. 1 ЗЗПЈ, а не правила Закона о облигационим односима⁵⁶ која се односе на накнаду штете.⁵⁷ Ово начелно не би било спорно ни без тумачења Суда правде Европске уније имајући у виду *lex specialis* правило тумачења.⁵⁸ Поред тога и у нашем општем режиму прописаном ЗОО као правило је узета субјективна одговорност са претпостављеном кривицом на страни штетника, те постоји сагласје ових правила. Уопште гледано, правила

⁵³ Mulders, S., *The relationship between...*, стр. 174.

⁵⁴ Bekisz, H., Dworniczak, D., *нав. чланак*, стр. 521.

⁵⁵ Видети: Дилигенски, А., Жижић, М., *Право на накнаду штете код повреда заштите података о личности*, Зборник радова: Заштита података о личности у Србији, Београд, 2020, стр. 141. и даље.

⁵⁶ Закон о облигационим односима (Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020) – у даљем тексту ЗОО.

⁵⁷ Отуда је погрешна пракса органа појединих држава чланица која је правило о одговорности за штету прилагођавало унутрашњем праву државе чланице и на тај начин „одомаћило“ чл. 82. *GDPR*. Bekisz, H., Dworniczak, D., *нав. чланак*, стр. 523.

⁵⁸ У теорији постоје схватања да је и чл. 82. *GDPR* заправо *lex specialis* те да стога дерогира сва правила у редовном режиму накнаде штете. Ghaziani, V. A., Ghaziani, M. A., Ghaziani, M. A., *Assessing Non-Material Damages Under the GDPR: A Review of The Recent Judicial Practice of Germany, UK, and the Netherlands*, *Revista Jurídica Portucalense*, 32, 2022, DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-12](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-12), стр. 286.

одредбе чл. 86. ЗЗПГ одговарају правилима ЗОО, а и тумачења Суда правде Европске уније не одступају од наше праксе, те постоји суштинска усклађеност режима накнаде штете због повреде права заштите података о личности са општим режимом накнаде штете.

Једино што донекле може бити спорно, јесте ширина тумачења појма штета. Видели смо да је Суд правде Европске уније заузео становиште да се појму штета мора дати широко тумачење, те да свака штета, макар и минимална мора бити надокнађена без додатних услова осим да она буде доказана. Ово је донекле у складу са начелом потпуне компензаторне природе штете како је прихваћена у нашем праву. Међутим, када је реч о накнади нематеријалне штете наведени став може на први поглед бити споран. Ово стога што су случајеви накнаде нематеријалне штете таксативно побројани у ЗОО. Прописано је да за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.⁵⁹ Ово значи да је накнаду нематеријалне штете могуће досудити само у таксативно побројаним ситуацијама, односно за физичке, психичке и душевне болове и то само због умањења животне активности, наружености, повреде угледа и части и слободе или права личности, као и за страх. Иако на први поглед делује да је ова одредба о схватању Суда правде Европске уније о широком тумачењу појма штете, није тешко закључити да је и одредба нашег права довољно широко постављена. Премда појмови као што су нелагода, непријатност или анксиозност нису изричито поменути, они се сасвим извесно могу подвести било под страх било душевне болове због повреде слободе и права личности. У нашој теорији постоје детаљне анализе које указују да се повреда личних података може сматрати повредом права личности.⁶⁰ Једино што може бити проблематично јесте други део одредбе којим се предвиђа да се накнада може усвојити само ако јачина болова и страха оправдавају досуђивање накнаде штете. Видели смо да је схватање Суда правде Европске уније изричито против условљавања захтева јачином повреде или степеном кривице. Отуда се ово правило неће моћи применити. Донекле проблематичан може бити и став други којим је прописано да ће приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Прописивање оваквог додатног услова није у складу са схватањем суда о

⁵⁹ Чл. 200. ст. 1. ЗОО.

⁶⁰ Андоновић, С., *нав. чланак*, стр. 215.

широком тумачењу појма штете, те ни он не би могао бити примењен у одлучивању о одговорности за накнаду штете.

С друге стране, у области одређивања висине накнаде, примењиваће се правила ЗОО као *legi generali*, а што је у складу са налозима суда. Висина накнаде штете зависи од саме штете која може настати. Лични подаци могу бити злоупотребљени за лажно представљање, превару и крађу идентитета, што једнако може изазвати и новчану штету, али и штету по лични интегритет. Подаци могу бити злоупотребљени и за ухођење, злостављање или нападање лица на која се подаци односе, што доводи до штете по њихову физичку, психичку и емоционалну добробит.⁶¹ Штета пре свега може бити материјална и састојати се од стварне штете, (нпр. одузме податке са картице и скине средства са рачуна, повећање трошкова услуге услед незаконитог преноса од стране трећег лица⁶²) или пак измакле добити (нпр. у случају када неко пропусти пословну прилику, буду му понуђени лошији услови финансирања, изгуби посао или прилику за запослење зато што су његови подаци неовлашћено учињени доступним,⁶³ буде понуђена лошија цена због тога што продавац зна да је купац заинтересован за тај производ⁶⁴). Материјална штета је у сваком случају посредна, имајући у виду да подаци о личности представљају лично добро, те повредом права у вези са њима представљају заправо повреду личности. Има схватања да лицу на које се подаци односе заправо треба надокнадити вредност одузетих података, имајући у виду да се подаци промећу на тржишту, те да то представља директну штету. Ово схватање је спорно, имајући у виду да подаци о личности заправо представљају део или облик личности лица на које се подаци односе, те би њихово отуђење заправо било исто што и отуђење органа. С друге стране, подаци о личности појединачне особе заправо и немају стварну вредност на тржишту. Оно што заправо има вредност јесу базе података са великом количином личних података. Оне добијају вредност тек ако су масовне и могу се употребити за директан маркетинг. Вредност појединачног податка је ту заправо занемарљива.⁶⁵ Из наведеног закључујемо заправо да је материјална штета заправо индиректна, а нематеријална штете директна по само лице на које се подаци односе. Нематеријална штета се, као што смо видели, може састојати од осећаја непријатности, нелагодности, анксиозности, али и душевног бола због

⁶¹ Trakman, L., Walters, R., Zeller, B., *Tort and Data Protection Law: Are There Any Lessons to Be Learnt?*, *European Data Protection Law Review* 5(4)/2019, стр. 503.

⁶² Cordeiro Menezes, A. B., *нав. чланак*, стр. 495.

⁶³ Mulders, S., *Collective Damages for...*, стр. 497. и Cordeiro Menezes, A. B., *нав. чланак*, стр. 495.

⁶⁴ Ehmann, E., Selmayr, M., *нав. дело*, стр. 902.

⁶⁵ Victor, J. M., *The EU General Data Protection Regulation: Toward a Property Regime for Protecting Data Privacy*, *The Yale Law Journal*, 123(2)/2013, 517 и даље, Mulders, S., *Collective Damages for...*, стр. 497. и Trakman, L., Walters, R., Zeller, B., *нав. чланак*, стр. 504-505.

дискриминације или јавне изложености, што чак може довести и до душевних обољења.⁶⁶ Такође нематеријална штета се може и састојати у губитку контроле над информацијама о сопственом животу што може довести до осећаја срамоте, оговарања, дефамације и губитка угледа.⁶⁷ Услов је, као што се видело и из праксе Суда правде Европске уније, да су ризици који настају услед оваквих штета иманентни и реални, односно да не потпадају под инхерентни економски ризик који се може очекивати у друштву.⁶⁸ У погледу одређивања висине накнаде нематеријалне штете суд мора водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. Осим овог правила у судској пракси постоје веома развијена правила за одмеравање висине накнаде нематеријалне штете, али треба признати да међу судовима постоје и знатне разлике у одмеравању. И код накнаде нематеријалне штете због повреде права података о личности потребно је да суд развије посебну праксу у одлучивању. Примери из европске судске праксе показују да судови до сада нису досуђивали веће износе у овој области, просечно између 300 и 1500 евра.⁶⁹ Имајући у виду стандард европских земаља ово не представља претерано високе износе накнаде. Висина накнаде штете у појединачној држави мора се прилагодити критеријумима као што је економска ситуација у земљи, могућности социјалног осигурања изван накнаде штете и друштвена осуда повреде која као резултат има нематеријалну штету.⁷⁰ Какву ће праксу имати наши судови остаје да се види, будући да ови захтеви у нашој пракси још увек нису узели претерано маха.

5. Закључак

Посебна правила о накнади штете због повреде права заштите података о личности су оригинално предвиђена Директивом 95/46/ЕС са циљем да се ојача примена правила о заштити података о личности и да се омогући лицима на која се подаци односе да и кроз приватне тужбе допринесу примени права. Међутим врло оскудно регулисање је доводило до бројних недоумица у теорији, али и примени, од којих су неке решене усвајањем *GDPR*-а. Ипак, чак и након тога су настали нови проблеми у тумачењу који су се умножили услед велике популарности норме у пракси у читавој Европи. Стога је потпуно

⁶⁶ Mulders, S., *Collective Damages for...*, стр. 498. и Cordeiro Menezes, A. B., *нав. чланак*, стр. 495.

⁶⁷ Mulders, S., *The relationship between...*, стр. 172.

⁶⁸ Mulders, S., *Collective Damages for...*, стр. 502.

⁶⁹ Bekisz, H., Dworniczak, D., *нав. чланак*, стр. 524, Ghaziani, V. A., Ghaziani, M. A., Ghaziani, M. A., *нав. чланак*, 281, Lintvedt, M. N., *Putting a price on data protection infringement*, *International Data Privacy Law*, 12(1)/2022, стр. 13. и Mulders, S., *Collective Damages for...*, стр. 496.

⁷⁰ Li, S., *нав. чланак*, стр. 345.

значење чл. 82. *GDPR* одгонетнуто тек у пракси Суда правде Европске уније који је одговорио на сва до сада спорна питања.

Сходно анализираној пракси наведеном одредбом се предвиђа субјективна одговорност штетника са претпостављеном кривицом на његовој страни, нематеријална штете да би била досуђена мора бити доказана, а појам штете треба сходно тумачењу суда тумачити широко. Притом је суд сваке националне државе овлашћен да самостално примени домаћа правила о одређивању висине накнаде штете. Европски судови су се у овом домену задржавали на минималним износима за накнаду нематеријалне штете.

У односу на наше право, наведено тумачење би ваљало применити и када је реч о нашој одредби чл. 86. ЗЗПЈ имајући у виду да је скоро у потпуности преузета из *GDPR*-а, а да је Суд правде Европске уније најпозванији да тумачи право Европске уније. Примена овог тумачења неће производити веће проблеме имајући у виду да је нашим облигационим правом као правило управо предвиђена субјективна одговорност са претпостављеном кривицом штетника. Одређене проблеме би евентуално могла изазивати одредба чл. 200. ЗОО, због предвиђања додатног услова озбиљности повреде који оправдава досуђивање нематеријалне штете. Стога предлажемо имплементацију наведених ставова Суда правде Европске уније и у наше право.

*Nikola Milosavljević, Ph.D., Assistant Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac,*

THE PECULIARITIES OF THE DAMAGES REIMBURSEMENT IN THE DATA PROTECTION LAW

Summary

Torts, along with contracts, are the most common source of obligations. In the personal data protection law, special rules are provided regarding the liability for damages. Only recent decisions of the Court of Justice of the European Union have provided guidelines for interpreting of these provisions. In this paper, the author first seeks to point out the doubts that existed in connection with the application of these provisions, by applying the dogmatic and historical method, and then analyze the recent practice of the Court of Justice of the European Union and designate the questions that remain open. This paper aims to identify the peculiarities of damages reimbursement in the personal data protection law, in order to facilitate the application of the disputed provisions in practice.

Key words: *personal data protection law, reimbursement for damages, unlawful processing of personal data, Article 82 of the GDPR, Article 86 of the Personal Data Protection Law.*

Литература

- Андоновић, С., *Накнада нематеријалне штете због повреде права личности – између закона и праксе*, Зборник радова: Проузроковање штете, накнада штете и осигурање, Београд-Ваљево, 2019.
- Bekisz, H., Dworniczak, D., *First Empirical Insights on Article 82 GDPR in National Courts*, *European Data Protection Law Review*, 8(4)/2022.
- Van Alsenoy, B., *Liability under EU Data Protection Law: From Directive 95/46 to the General Data Protection Regulation*, *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 7(3)/2016.
- Victor, J. M., *The EU General Data Protection Regulation: Toward a Property Regime for Protecting Data Privacy*, *The Yale Law Journal*, 123(2)/2013.
- Ghaziani, V. A., Ghaziani, M. A., Ghaziani, M. A., *Assessing Non-Material Damages Under the GDPR: A Review of The Recent Judicial Practice of Germany, UK, and the Netherlands*, *Revista Jurídica Portucalense*, 32, 2022, DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-12](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-12).
- Дилигенски, А., Жижкић, М., *Право на накнаду штете код повреда заштите података о личности*, Зборник радова: Заштита података о личности у Србији, Београд, 2020.
- Ehmann, E., Selmayr, M., *Datenschutz-Grundverordnung Kommentar*, C.H. Beck, München, 2018.
- Eßer, M., Kramer, P., Lewinski, K., *Datenschutz-Grundverordnung Bundesdatenschutzgesetz und neben Gesetze Kommentar*, Carl Heymanns Verlag, Hürth, 2020.
- Inacio, I., da Silveira e Silva, V., *The Liability of Data Controllers and Data Processors*, Nova School of Law, Lisbon, 2020, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3952767>.
- Li, S., *Compensation for non-material damage under Article 82 GDPR: A review of Case C-300/21*, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 30(3)/2023, <https://doi.org/10.1177/1023263X231208835>.
- Lintvedt, M. N., *Putting a price on data protection infringement*, *International Data Privacy Law*, 12(1)/2022.
- Mesarčik, M., *The Great Escape? Liability of public authorities in the data protection area*, *The Lawyer Quarterly*, 11(1)/2021.
- Mulders, S., *Collective Damages for GDPR Breaches: A Feasible Solution for the GDPR Enforcement Deficit?*, *European Data Protection Law Review*, 8(4)/2022.
- Mulders, S., *The relationship between the principle of effectiveness under Art. 47 CFR and the concept of damages under Art. 82 GDPR*, *International Data Privacy Law*, 13(3)/2023, <https://doi.org/10.1093/idpl/ipad012>.
- O'Dell, E., *Compensation for Breach of the General Data Protection Regulation*, *Dublin University Law Journal*, 40(1)/017, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2992351>.

- Reichel, J. Chamberlain, J., *The Relationship Between Damages and Administrative Fines in the EU General Data Protection Regulation*, *Mississippi Law Journal*, 89(4)/020, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3447854>.
- Strugala, R., *Art. 82 GDPR: Strict Liability or Liability Based on Fault?*, *European Journal of Privacy Law & Technologies* (Special Issue), 2020.
- Trakman, L., Walters, R., Zeller, B., *Tort and Data Protection Law: Are There Any Lessons to Be Learnt?*, *European Data Protection Law Review*, 5(4)/2019.
- Truli, E., *The General Data Protection and Civil Liability* In: (Mohr Backum et al., ed.) *Personal Data in Competition, Consumer Protection and Intellectual Property: Towards a Holistic Approach?*, Springer Verlag, Berlin-Heidelberg, 2018.
- Ungureanu, C. T., *Legal Remedies for Personal Data Protection in European Union*, *Logos Universality Mentality Education Novelty: Law*, 6(2)/2018 <https://doi.org/10.18662/lumenlaw/10>.
- Cordeiro Menezes, A. B., *Civil Liability for Processing of Personal Data in the GDPR*, *European Data Protection Law Review*, 5(4)/2019.

Пресуде Суда правде Европске уније

- CJEU, *UI v. Österreichische Post*, C-300/21 од 04.05.2023.
- CJEU, *VB v. Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21 од 14.12.2023.
- CJEU, *VX, AT v. Gemeinde Ummendorf*, C-456/22 од 14.12.2023.
- CJEU, *ZQ v Medizinischer Dienst der Krankenversicherung Nordrhein, Körperschaft des öffentlichen Rechts*, C-667/21 од 21.12.2023.
- CJEU, *BL v. MediaMarktSaturn Hagen-Iserlohn GmbH*, C-687/21 од 25.01.2024.
- CJEU, *GP v. iuris GmbH*, C-741/2022 од 11.04.2024.
- CJEU, *Fehlerhafte Anschrift* (нетачна адреса), C-590/22 од 20.06.2024.
- CJEU, *Scalable Capital*, C/2024/4691 (спојени предмети C-182/22 и C-189/22) од 20.06.2024.

Прописи и службени списи

- Закон о заштити података о личности (Сл. гласник РС, бр. 87 од 13. новембра 2018).
- Закон о облигационим односима (Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повелја и Сл. гласник РС, бр. 18/2020).
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC, OJ L 119, 4.5.2016.
- Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, OJ L 281, 23.11.1995.